

יום	יום לחדש	יום מוהר"ן	ליקוטי הלכות	ליקוטי מוהר"ן	מסנה ברורה	עלים לתרופה	שולחן ערוך
שבת	י	עה.	קכט	חזרה	קעה-קעו	ז, ח.	
א	י"א	עה:	קל	יב.	קעה-קעב	ט, י.	
ב	י"ב	עו.	קלא	יב:	קעט-קפ	יא, יב.	
ג	י"ג	עו:	קלב	יג.	קפא-קפב	יג, יד.	
ד	י"ד	עו.	קלג	יג:	קפג-קפד	טז, טז.	
ה	ט"ו	עו:	קלד	יד.	קפה-קפו	יז, יח.	
ו	ט"ז	עה.	קלה	חזרה	קפו-קפה	יט, כ.	

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

311 | פרשת צו | י' ניסן תשפ"ג

דבר המערכת

"בניסן עתידין להיגאל" - עומדים אנו בפני התחדשות של גאולה, ועלינו להתחדש בנקיטת כוחו של משיח ועיקר כלי זינו, שהיא: התפילה! (ראה ליקוטי מוהר"ן, ב). בימי ניסן "טוב ויפה מאד כשיוצאים לשוח בשדה, שיחה זו תפילה" (שיחות הר"ן, צט), כי זה היה עיקר כוחם של אבותינו במצרים; 'ויצקו', 'ויצקו', וישמע ה' את שוועתם, וזה גם מה שיגאל אותנו בקרוב.

כל מהותו של פסח - שקיבלנו את כח הדיבור והתפילה. וכפי שרבינו גילה ש"בשבת הגדול שאז הוא קודם יציאת מצרים אזי הוא בחינת הפיכת השולחן, שמרמזין שהדיבור היה בגלות מצרים עד שזכינו ליציאת מצרים בפסח, ואז יצא הדיבור מן הגלות בחינת פה סח" (שם, טז). וכמוכן שעלינו לאחוז בכל כוחנו ב'פה סח' הלזה כדי לגאול את נפשנו מחדש.

אלא שדווקא בעת הזאת מתרבים הטירדות והבלבולים; היצר מתגבר בכל כוחו למנוע מאתנו חלילה את הגאולה הנכספת, והוא מטריד אותנו בטרדת הממון והדאגה לצרכי פסח. "ועל זה הניח את עצמו הבעל דבר עתה מאד על כל אחד ואחד להטרידו כל ימי חייו בטרדת הפרנסה, עד שאינו מניחו אפילו לצעוק להשם יתברך כראוי, וזה נמשך משער החמישים של הטומאה שמשם הגלות הזה" (ליקוטי הלכות, ק"ש ה, טו).

אך עלינו לשנן לעצמנו את אמרתו הידועה של רבי נתן: "אויף פסח וועט זיין, ווי נעמט מען דעם פסח אליין?!" - על הצעות פסח יהיה לנו, אך איך לוקחים את קדושת הפסח? עצמו. אנו דואגים דאגות זרות שאינן שייכות לנו; פרנסתנו אינה מוטלת עלינו, ועל אף שאנו חייבים בהשתדלות, אולם אנו פטורים לגמרי מחובת הדאגה. אדרבה, דאגה אחת צריכה שתהא לנו - איך נזכה לבטחון, שזה גם כן מיסודי מהות קדושת האמונה של פסח (ראה ליקוטי הלכות, נט"י לסעודה ה, כו).

נישא לבבנו אל כפיים אל אבינו שבשמים, בתחינה בצעקה ובתפילה מעומק הלב שנוכה גם אנו לגאולת הנפש והגוף בכלליות ובפרטיות, כי קרובה ישועתנו לבוא.

העורכים

אם על תודה יקר יבנו

מוהרנ"ת ש"אז באותו הלילה [ליל פסח] אמרו שיר והלל, כמו שכתוב השיר יהיה לכם כליל התקדש חג, ואז המשיכו ביותר בחינת תודה שזה עיקר הגאולה" והתורה ציוותה עלינו שאנו "מחויבים לזכור יציאת מצרים בכל יום ערב ובוקר, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובה, כי כל התחלתנו עתה לצפות לישועה עדיין ולהתקרב לה' יתברך הוא על ידי יציאת מצרים" ששם ראינו את גודל נפלאותיו אלינו והתחלנו להודות לו. ועיקר העצה בגלות המרה העוברת על כל אחד בהרפתקאות ותלאות שונות, היא: "להרגיל עצמו בתודה והודאה לה' יתברך, להודות ולהלל לה' יתברך על כל החסדים והנפלאות שעשה עמנו עד הנה, והוציאו ומילט נפשו ממכה צרות ותלאות בגוף ונפש וממון. והעיקר הוא להודות ולהלל אותו יתברך על עיקר החסד והטובה הנצחיית אשר הפליא חסדו הגדול עמנו והבדילנו מן התועים ובחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, ואפילו כשיודע פחיתותו וגריעותו אף על פי כן הוא חסד נפלא שלא עשני גוי וגם בכל אחד מישראל יש נקודות טובות הרבה, ובכל זה צריך להחיות את עצמו וליתן שבח והודיה בכל יום לה' יתברך בשמחה על זה" (ליקוטי הלכות, פריקה וטעינה ד, ריט-טו).

בבואנו להכין עצמנו לקראת קדושת חג הפסח עלינו לשום לב ולהתרגל לשמחה זו, כי "פסח הוא פה סח, בחינת שיחו בכל נפלאותיו, דהיינו מצות סיפור יציאת מצרים לשוח ולספר בכל עת בנפלאותיו הנוראות שעשה עמנו ביציאת מצרים, וכן מה שעושה עמנו בכל דור ודור ובכל עת ועת, כי לא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם בדרכים נפלאים ונוראים מאד. ומצוה גדולה על כל אחד ואחד מישראל לשוח ולספר בזה תמיד, בחינת שיחו בכל נפלאותיו" (שם, פסח טו, ו).

זהו יסוד הגאולה והתיקון לגלות המרה שאנו רוצים לצאת ממנה בפסח זה. אסור לתת לחומרות ולדקדוקים שאינם מעיקר הדין להעכיר ולהעציב אותנו, וכל שכן שלא לתת לדקדוקי עניות וחסרון לגנוב מאתנו את העיקר הגדול שהיא השמחה וההודיה, יסוד הגאולה.

בפרשתנו אנו לומדים על קרבן תודה שהאדם חייב להקריב בצאתו מן הצרה, ורבי נתן לומד המשך בעמוד ד'

בכל השנה הוא טובל ממרה שחורה, תמיד הוא חי בהרגשה שהוא לא עושה את מה שצריך ושלא יצא ידי חובתו, אבל בפרוס חג הפסח זה עולה עשרות מונים. מי יודע אם הוא אכן ניקה כראוי לפסח ולא נשאר ברשותו משהו חמץ, אולי הוא נכשל באכילתו ואולי המצות עם מהודרות כראוי, וכן הלאה. הטירחו והיגיעה יחד עם ההוצאות המרובות מוסיפים להכביד עליו ובמקום להביא לו שמחת יום טוב הוא 'סוחב' את משא ההכנות בלב כבד.

בתוך כל ההכנות לפסח, בל נשכח להכין את עצמנו אל העיקר; נקודת הגאולה שזכינו לה בפסח היתה על ידי השמחה וההודאה! שכן: "גלות מצרים שהיו שם בשביה בעבדות, הוא בחינת עבדות יגון ואנחה, שזהו עיקר בחינת גלות ועבדות, כי שמחה היא עולם החירות, כמו שכתוב 'כי בשמחה תצאו'. ולהיפך יגון ואנחה הוא עיקר הגלות והעבדות כמו שכתב רבינו ז"ל" (ליקוטי הלכות, פ"ד ג, טז).

גלות מצרים באה לתקן את חטא אדם הראשון, שעל ידה נמשכה העצבות בעולם 'בעצבון תאכלנה' ועל כך באו היגיעות והעבדות שבמצרים במרירות ועצבות גדולה כל כך. "וכשזכו לצאת מגלות מצרים, עיקר הגאולה היה על ידי בחינת השמחה, שמשם עיקר החירות, ועל כן אמרו שירה בליל יציאתם ממצרים שהוא הלל שלם, כמ"ש 'השיר יהיה לכם כליל התקדש חג' כמו שאמרו חז"ל, כי שיר ההלל שהוא בחינת שמחה זהו עיקר הגאולה, וכמו שאנו אומרים 'שהוציאנו מעבדות לחרות מייגון לשמחה ונאמר לפניו שירה חדשה', כי השמחה והשירה היא עיקר הגאולה והחירות" (שם).

חובתנו להכין את עצמנו אל העיקר הזה לא פחות מאשר ההכנה המעשית של ביעור חמץ ואפיית מצה ושאר צרכי החג, לרומם את רוחנו ולהתבונן בחסדי ה' עלינו, באהבתו אותנו, בזכיינתו ובתקוותתו הנפלאה, ולהביט על חלקי הטוב שבנו ועל ההרחבות שהרחיב לנו מאז ועד עתה.

מי שרוצה לצאת מגלות נפשו, בהכרח שיתחיל להרגיל עצמו אל ההודאה והשמחה. כי מי שרגיל להביט רק על החסרונות הרוחניים והגשמיים שלו לא יוכל בפתע פתאום להביט על הטוב בליל התקדש חג, זהו ה'רגל' שצריכים לשאול ולדרוש עליו קודם החג, וכפי שכותב

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

פעם אחת קדם פסח ה'י מסידין בסידי את בית רבנו זצוק"ל בבקרב, והיו מוציאים את כל כלי הבית לחוץ, פנהגו, ועל הכלים הנשארים היו פורשים ויולאות שלא יתלכלכו. ופרשה בת רבנו מרת אדל על השעון, מטפחת ראש. קשבא רבנו זצוק"ל אל הבית וראה זאת, אמר לה: "ניט מיט אזוי א זאך פאר שפרייט מען, ווארום עס איז היינט פארהאנדן אזעלכע פארמישטע מחות וואס דאס איז זיי אויף מבלבל". (שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימייל מדי שבוע

הדל"ג 6:22 - ניץ ההמה 6:24 - סוויק"ש 8:50
צאת השבת 7:35 - צאה"ש לר"ת 8:16

תבערת הצדיקים

האמיתיים!

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה

הצדיקים האמיתיים דבקים בה', אש אוכלה, ולבם בוער ברשפי אש שלהבת י-ה, "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" - ועלינו להמשיך על עצמנו מהאש הגדולה הזאת. וכפי שמתחנן מוהר"ת בתפילתו:

"ואיזכה לקבל ולהמשיך בלבי בכל פעם חמימות והתלהבות דקדושה מרבותינו הצדיקים אשר הם דבקים בך ה' אלקינו אש אוכלה, א-ל גדול ונורא. והם מקבלים אש שלמעלה, רשפי אש שלהבת י-ה, להלהיב ולחמם לבב ישראל בחמימות והתלהבות דקדושה, וכל דבריהם כגחלי אש. חמול על עמך ישראל שתבערת אש הקודש שלהם לא תכבה לעולם ועד, ויקוים מהרה מקרא שכתוב "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה". ונזכה כולנו לקבל מאש הקודש שלהם בכל פעם לחמם ולהלהיב לב בני ישראל עמך בהתלהבות דקדושה אליך ולעבודתך באמת בהדרגה ובמדה כרצונך הטוב" (ליקוטי תפילות, תפילה ק"ח).

האש שלי תוקד עד ביאת המשיח!

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה

כבר הבטיח רבינו שהאש שלו תוקד תמיד, לא תכבה, עד ביאת גואל צדק. והמליץ על זה מוהר"ת את לשון הפסוק "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", וכלשונו בספר חיי מוהר"ן:

"אמר שהאש שלי תוקד לעולם לא תכבה, ואמר בלשון אשכנז בזה הלשון: מיין פייערל וועט שוין טלוען ביז משיח וועט קומען" (חיי מוהר"ן, ו'ו).

שכן, כבר אמר רבינו ש"היו כמה גדולים, שכל אחד עשה ותיקן מה שתיקן, ואחר כך נפסק. וכוונתו לענין ההארה שהאירו דעתם בתלמידיהם וקירבו כמה אנשים להשם יתברך, אבל אחר כך נפסק הארתם. אבל אנו צריכים לעשות דבר שלא יפסק לעולם, שאלו אנשים יעשו אנשים אחרים, והם יעשו עוד אנשים, וכן לעולם.

"וכן שמעתי כבר שהמקורבים שלנו בהכרח שיאירו בחבריהם ותלמידיהם, וכל אחד מוכרח שיעשה איזה פעולה ויאיר חברו, וחברו בחברו. כי יש ענפים האילן, ומאלו הענפים יוצאין עוד ענפים, וכן להלך יותר" (שם).

הדבר תלוי בנו!

אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה

רבינו אכן הבטיח שהאש שלו תוקד עד ביאת המשיח, אך מידת ענין זה, תלוי בנו.

"כי מי יודע כמה יתארכו עוד חס ושלום ימי הגלות, ואף על פי שיצא מפיו הקדוש מ'יין פייערל וועט שוין טלואין ביז משיח וועט קומען', מוכרח בכל זאת לכל אחד מאנשי שלומנו להמציא לזה אתערותא דלתתא בכל ימי חייו. כי כפי עצם פירוש ט'לואין' בלשונו, יש בזה לצדד בפירושים שונים, כי גם אם לא נשאר מהתבערה והמוקדה, רק ניצוצות קטנות ומועטות, נקרא זאת בלשונו בשם 'טלואין'" (כוכבי אור, שיחות וסיפורים, ג).

בפה רך!

הוא לא בא אלינו כרוצח שפל, החפץ ברעתנו. אלא הוא בא כג'נטלמן, עם חיוך על הפנים, ומציע לנו הצעות אטרקטיביות... כשכל תכניותיו המרושעות, מצופות בדאגה על עתידנו הכלכלי, וברחמים מעושים על המצב הקשה שלנו.

הוא מושך אותנו עמוק עמוק לתוך הביצה הרחובית החילונית, בכך שמשכנע אותנו "שמוכרחים לצאת מאוהל תורה, לצאת מבית המדרש אל השדה לעסוק בפרנסה, עד שמטרידנו בכל עבודה בשדה" (ליקוטי הלכות, ברכת הודאה ו, נז), "בעבודה קשה, בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה". ואת כל זה הוא עושה "בפה רך".

"שבתחילה נכנס עמו הבעל דבר והסטרא אחרא בפה רך, ומתלבש במצוות, ואומר לו: הלא אי אפשר לשבת בבית המדרש כל יום, וההכרח לצאת לעסוק במלאכה ומשא ומתן. וכי אתה רוצה למות או להיות עני? - עד שמשליכו בתוך עומק טיט היוון שהוא מרירת העצבות של הממון, בחינת בעיצובן תאכלנה, עד שאפילו כשמרויח ממון אינו מספיק לו כל ימיו, כי משתוקק בכל פעם יותר, וכל מה שמרבה נכסים מרבה דאגה, כי מסיתו לבנות 'פיתום ורעמסס' שהם בניינים גדולים וגבוהים שבונים לעצמם" (ליקוטי הלכות, שם).

שונאינו לא באים אלינו כנוגשים אכזרים, אלא כרחמנים. "והסטרא אחרא וכל האנשים הכרוכים אחריה, מסיתים את האדם ותולים הכל ברחמנות, כאילו יש להם רחמנות גדול עליו. ואומרים לו: מה אתה חושב? הלא אתה צריך לחיות, לפרנס עצמך ואשתך ובניך, ואתה צריך לרחם עליך ועליהם לבקש פרנסה?! ועל ידי זה מביאים אותו שיפרוק ממנו עול תורה וימשיך על עצמו עול דרך ארץ" (ליקוטי הלכות, חול המועד, ד, א).

גם בתחום החינוך, באים שלוחי השטן בתקציבים ו"בפה רך". "ורוצים לצודד נפשות ישראל בדרכיהם ובסברותיהם, והם מתחילים לחנך נערים קטנים אשר אין יודעים בין ימינם לשמאלם, לחנכם בלימוד ספריהם ובלשונות העכו"ם, להכניסם, חס ושלום, בדרכיהם ובסברותיהם. ואין איש שם על לב להרגיש צרה הגדולה הזאת בלבם, אשר כמוהו לא נהייתה מימות עולם, אשר זהו עיקר חבלו של משיח, ועל צרה הגדולה הזאת התנבאו כל נביאינו וחכמינו האמתיים מקדם. כמו שכתוב: והייתה עת צרה ליעקב אשר כמוהו לא נהייתה, וכמו שהתנבא דניאל ברוח קדשו, כמו שכתוב: יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים, והרשיעו רשעים ולא יבינו כל רשעים, והמשכילים יבינו" (ליקוטי תפילות, כא).

אשרי אלה, שיימנו על ה"משכילים" ש"יבינו" את אשר לפנינו, ולא יתנו לפה הרך לגזול מהם את חירותם...

בעוד כמה לילות, נשב ונספר לעצמנו ולילדינו על השעבוד הקשה שסבלנו במצרים; נפתח ב"עבדים היינו לפרעה במצרים", ונסה להמחיש להם את הפסוק "ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך" בהמחשות צבעוניות ככל שניתן.

זה הזמן אם כן, להיזכר ולהזכיר, את אשר לימדונו חכמינו על טיבה של אותה "עבודת פרך"; עבודת הפרך - אומרים לנו חז"ל - התחילה 'בפה רך', ורק לאחר מכן היא הפכה להיות מפרכת ומשעבדת. פרעה לא בא כרוצח שפל, אלא כאבא רחום...

וכך מספרים חכמינו:

"ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך, ר' אלעזר אומר: 'בפה רך'. מלמד שהיה פרעה מפייסם בדברים. בתחילה אמר להם: 'בניי, עשו מלאכתי ובנו לי בנין קטן, ואני נותן לכם מתנות רבות'. עד שנשתעבדו לו, ולבסוף בפרך" (פסיקתא ד'וטרתא).

הוא בא בחיוך אבהי, ופנה אליהם בפניה חמה: "בניי... ואף הבטיח להם 'מתנות רבות'; תגמולים ותקציבים... ומלבד שבת לוי, התפתו כל בני ישראל ללכת אחריו, והפכו לעבדים שפלים משך שנים רבות.

מעתה: כשנספר לעצמנו ולילדינו על "עבודת הפרך", לא נשכח גם לספר ולהמחיש את עבודת הפרך האמיתית; את הפה הרך של המסיתים והמשעבדים...

גלות מצרים על כל פרטיה, לא אירעה רק בעבר. "כי זה כלל גדול שכל מי שלומד תנ"ך, והוא אומר שרק אז היו מעשיות כאלה, ועכשיו לא - הוא בהמה ממש! כי כל הקלקולים המובאים בהם, כולם נמצאים גם היום בכמה בחינות, בכלליות ובפרטיות" (כוכבי אור, ששון ושמחה, יא).

"כי התורה היא בכל אדם ובכל זמן, וכל אחד ואחד מישראל, מי שרוצה להיכנס בדרך הישראלי באמת, בדרך הקודש, בדרך האמת - עוברים עליו כל הגלויות וכל המלחמות והסיפורים המבוארים בכל התורה כולה ובנביאים ובכתובים. כי כל אחד מישראל כלול מכל התורה, מצריך שיעברו עליו כל המלחמות וכל הגלויות; בחינת גלות מצרים וגאולתה, ושאר כל הגלויות וגאולתן" (ליקוטי הלכות, אונאה, ג).

ולכן, גם "עבודת הפרך" שסבלנו ממנה במצרים, אינה רק נחלת העבר. גם היום משעבד אותנו השטן ושליחיו, להבלי העולם הזה בפרך; גם היום הוא משעבד אותנו לבנות עבורו 'פיתום ורעמסס'; וגם היום הוא עושה זאת "בפה רך"...

פנינים מאירים וחידישים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגרי"ם שכטער שליט"א אשר ציין ורשם לפנינו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת צו

פרחא לעילא, "היא העולה" ידע אם נשמתו עלתה "על מוקדה על המזבח" של מעלה "כל הלילה עד הבוקר" היתה קרבן על גבי המזבח, אז וודאי תורתו עלתה והלבישה לנשמה, ובמה יודע זאת, לזה אמר "ואש המזבח תוקד בו" דוקא, אם בהתעוררותו יוקד בו אש בהתלהבות להשי"ת אז סימן שזה נשאר מאש המזבח שהיתה נשמתו קרבן.

אמרי פנחס פרשת צו

הרמת הדשן - להשפיל הגאווה

והרים את הדשן (ויקרא ו, ג). פירוש, להשפיל עצמו להסיר גבוהותו. (ספר הרוקח)

תורת המידות עמוד קמז

ההתלהבות כיום היא מעליית הנשמה כלילה

זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו (ויקרא ו, ב). הביא בשם הרה"ק רבי שמערי"ל מווארצ'קא ז"ע, דהנה הסימן שיש להאדם להבחין אם עובד השי"ת באמת ואם היתה עבודתו רצויה ביום זה להשי"ת, גם אם ישב כל היום על הספר יכול לידע בזה, דהנה מתורה ועבודה שאדם עושה, נעשה לבוש לנשמתו ועל ידי זה הלבוש היא עולה בכל לילה למעלה ומתקרבת לקרבן על המזבח על ידי מיכאל כהן גדול. אבל אם תורתו בלי דחילו ורחימו לא פרכת לעילא ואין לנשמה לבוש ואין לה עליה. והסימן לזה אם היה לנשמה עליה, אם נתעורר בבוקר בהתלהבות להשי"ת אז סימן שהיתה נשמתו קרבן ע"ג המזבח, ומאותו אש של מזבח לבו מתלהב להשי"ת.

וזהו "זאת תורת העולה" פירוש, לידע אם היתה לתורתו עליה אם

מאכל שנגעו בו קודם נטילה או שהיה תחת המיטה

אדם ללא נטילת נעגל וואסער, לפי שאין רוח רעה יכול לאסור בדיעבד. והוכיח כן מדברי הבית יוסף וה"ז (י"ד סי' סק"א). וכן הביא הפתחי תשובה (סי' קטז סק"ד) בשם השבות יעקב שבדיעבד אם נתן אוכלים ומשקים מתחת למיטה אינו נאסר. וכן פסק התבואות שור (סי' סק"ד).

ולמעשה פסק המשנה ברורה (סי' ד סק"ד) שאין המאכל נאסר בדיעבד, אבל לתתחילה יש להדיח את המאכל שלש פעמים. וכתב בלקט הקמח החדש (סי' ד סק"א) דאף שכך היא ההלכה, מכל מקום כל ירא שמים יחמיר לעצמו שמשמעות הרבה פוסקים להחמיר בזה, וכן עמא דבר.

בירחון ואצרות ירושלים (רנח) נדפס מאמר מבנו של הראב"ד הגאון רבי פנחס עפשטיין ז"ל וכתב: 'דכירנא שמלפני עשר שנים הובא שאלה לפני אממור"ר הגאון הראב"ד (שליט"א) [ז"ל] שאחד הניח בליל א' דפסח אוכלין ומשקין תחת המטה ושכח מלהוציא והיה שם כל הלילה, ושאל השואל אם מותר לו לאוכלם. וחידש אז אדמו"ר הגאון הראב"ד (שליט"א) [ז"ל] על פי הגמרא בפסחים (קט): וראש השנה (יא) דליל פסח הוא ליל המשומר מן המזיקין ואין חוששים בלילה זה לזוגות, אם כן הוא הדין שאין לחשוש בלילה זה לרוח רעה ומותר לאוכלם, ולא עוד אלא שמותר אפילו לתתחילה להניח אוכלים ומשקים תחת המיטה בלילה זה.'

נפסק בשולחן ערוך (סימן ד ס"ה) שהנוגע במאכל קודם נטילת מי נעגל" וואסער" משרה רוח רעה על המאכל ומפסידו, ונחלקו הפוסקים האם רוח רעה ששורה על המאכל עלול להזיק לאדם שאוכלו ואסור גם בדיעבד, או שהיא רק אזהרה לתתחילה. וזה נוגע גם באוכלים ומשקים שהיו תחת המיטה בלילה, ששורה עליהם רוח רעה (י"ד סי' קטז ס"ה) האם המאכל או המשקה נאסר בדיעבד או לא.

החיי אדם (כלל ב ס"ב) הביא בשם מורה אחד לאסור מאכל שנגע בו אדם קודם נטילת מי נעגל וואסער. והמורה הזה הוא כנראה הגר"א ז"ל, שכך מסופר בתוספת מעשה רב (אות כה): הרב רבי יעקב כהנא סיפר שבהיותו במסיבה אצל הגאון ז"ל בפורים הביאו להגאון החסיד משלוח מנות ציטרין ותפוחים טובים ונרדם הצדיק רבי זלמן ז"ל [אחי הגר"א] על השולחן ונגע בידו את הכלים שבו התפוחים וציטרין, וצוה אדמו"ר לחתוך אותם דק דק ולהשליך לבית הכסא כדי שלא ימצא אחר ויאכל, ואפילו לנכרי לא הניח למכור כדי שלא יחזור וימכרו לישראל. עכ"ל. וכעין זה העיד בבית אדם (שער א"ה אות פב) שמעתי שהגאון החסיד ז"ל ציוה בצנזן שהניחו תחת המטה לחתוך לחתיכות קטנות ולזרוקה כדי שלא ימצאנה אדם. ע"כ.

אכן החיי אדם עצמו פסק (שם) שאין לאסור בדיעבד מאכל שנגע בו

נטילת ידיים משום נקיות ורוח רעה

רעה המצרין נטילת ידיים. ובמאסף לכל המחנות (סי' קא) הביא שהרה"ק בעל הישמוח משה זל"ה היה נושא ונותן בדברי תורה בעודו נוטל צפרניו אף שזה מצריך נטילת ידיים. ומה שכתוב בשולחן ערוך (סי' ח"ח) שמי שאינו נזהר בנטילת ידיים של רוח רעה תלמודו משתכח ממנו, היא רק במי שמההה הטומאה על עצמו בחינם (ועי' מאמר סי' ד סק"ו ולא מ"ב בפוסקים).

ג' חומרות לטעם רוח רעה

יש ג' חומרות בנטילת ידיים שחיובו מחמת רוח רעה' יותר מאלו שחיובם משום 'הכון' או 'ארחץ בנקיון כפי'. א. מדין 'הכון' אין חובה למהר ליטול ידיים, ורק מתי שרוצה להזכיר דבר שבקדושה יקנח ידיו או ירחצנו (שועה"ד סי' א סק"ח). ואילו מדין רוח רעה יש חיוב למהר לרחוץ הידים שלא להשהות הרוח רעה על ידיו (משנ"ב סק"ח). ב. מדין 'הכון' ומדין 'ארחץ' אין הרחיצה במים מעכב, שהעיקר שיהא ידיו נקיות כשמוזכר דבר שבקדושה. ואילו הרוח רעה אינו סר מן הידים בקינוח לבד רק בנטילת ידיים במים (משנ"ב סק"ט). ג. מדין 'הכון' אין צריך רק להסיר את מקום הליכלוך, ואילו משום רוח רעה צריכים ליטול כל היד עד הפרק ולפחות עד קשרי האצבעות (שם סק"ח וסי' תריג סק"ו).

ארבעה סוגי ידיים

בפוסקים אנו רואים שיש ארבעה סוגי ידיים, ונסכם את הדברים לפי הסדר:

א. מי שידיי מטונפות בצואה או בדבר שיש בו ריח רע ממש, אסור אפילו להרהר בדברי תורה משום 'וְהָיָה מִתְנַיֵךְ קְדוֹשׁ', וכל שכן שאסור להזכיר דברי תורה בפיו עד שיניקה את ידיו (ביה"ט סי' סב ד"ה ואף ומשנ"ב סי' פה סק"ו). ובנוסף שורה על ידיו רוח רעה עד שיטול את ידיו (ש"ע סי' ד ס"ח).

ולפי האמור: כל זמן שהצואה או הטינוף על ידיו אסור אפילו להרהר בדברי תורה, וקנחה במפה מותר לדבר דברי תורה, ואם רוצה להתפלל צריך לתתחילה ליטול את ידיו במקום המלוכלך (סי' צב סק"ו). ובכל אופן חייב למהר ליטול כל ידיו במים משום רוח רעה.

ב. מי שנגע במקומות המכוסים במקום שיש שם מלמולי זיעה אסור לדבר דברי תורה עד שיניקה את ידיו משום 'הכון', אבל מותר להרהר בלב (שם ובסי' צב סי' ביה"ד ד"ה ולכן ומשנ"ב סי' ד סק"א). ובנוסף לזה שורה על ידיו רוח רעה עד שיטול את ידיו (כ"ה במשנ"ב סק"ח ומו).

ולכן: כל זמן שיש מלמולי זיעה על ידיו אסור לדבר דברי תורה, ומותר להרהר. קינחם במפה מותר לדבר דברי תורה, ואם רוצה להתפלל צריך לתתחילה ליטול את ידיו במקום המלוכלך. ובכל אופן חייב למהר ליטול כל ידיו במים משום רוח רעה.

ההבדל בין סיבה א' לב'

החיוב של 'הכון' הוא לכל דבר שבקדושה ואילו החיוב של 'ארחץ בנקיון כפי' הוא רק לקריאת שמע ולתפלה (עי' סכ"ג). - ונפקא מינה, דאילו משום 'הכון' אין צריך נטילת ידיים במים ודי בנקיון ידיים במטילת אפילו לתתחילה, אבל משום 'ארחץ' צריכים לתתחילה נטילת ידיים במים, ולכן מי שידיי מטונפות ברפש וטיט ורוצה להתפלל או לקרות קריאת שמע אינו די לקנח את הלכלוך וצריך לתתחילה לרחוץ את הלכלוך במים, אבל לדברי תורה ולברכות די בקינוח לבד (כ"ג דעת הפמ"ג בשו"ט סי' קט"ו ועי' ביה"ט סי' צב ס"ה ד"ה והסיח"ו סי' תריג סק"ו ומשנ"ב סי' ד סק"ח).

טעם רוח רעה אינו אוסר בדברי תורה

על פי נגלה אין שום איסור ללמוד או להתפלל למי שידיי נקיות מליכלוך אלא ששורה עליו רוח רעה, ואפילו קודם נטילת שחרית מותר. אבל על פי סנתר כתוב בוורו שאסור לברך ולא ללמוד קודם נטילת ידיים שחרית משום רוח הטומאה השורה על הידים (עי' משנ"ב סי' אסק"ב בשועה"ר סי' אתניא סי' ר).

אמנם חומרת הזוהר הוא רק ברוח הטומאה שבא משעת שינה שכוחו גדול, אבל בשאר רוחות רעות לא מצינו שאסור לדבר דברי תורה. וכן אנו רואים שנוהגים להתפלל ולברך בבית הקברות אף ששורה שם רוח

דברי תורה על פי הזוהר, או שאסור כמו בנטילת ידיים שחרית.

ולכאורה יש ראייה שהרוח רעה של בית הכסא הוא פחות מרוח רעה של נטילת ידיים שחרית. שהרי קודם נטילת ידיים שחרית אסור ללכת ד' אמות ללא נטילה, ואילו בבית הכסא לא מצינו שיש איסור ללכת ד' אמות בלי נטילה (וכ"כ בכה"ט סק"ג). גם לא מצינו שיש איסור לנגוע בנקבי הגוף או במאכל קודם נטילת ידיים מבית הכסא, וכפי שכתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' סג) שאין מקור בש"ס ושולחן ערוך לאסור אוכלים ומשקים שנכנסו לבית הכסא, אלא שנוהגים כן מחמת דברי המהר"ש מבבלזא זלה"ה רב תנא הוא ופליג. וכן מבואר במשנה ברורה (סק"ט) דלדעת המגן אברהם אין צריך ליטול ג' פעמים כמו בנטילת שחרית ודי בפעם אחת. ואם כן יש מקום לומר שכמו כן אין איסור להזכיר דבר שבקדושה משום רוח רעה, ואינו דומה לנטילת ידיים שחרית (וכ"כ הפמ"ג בא"א סי' רכז סק"ב).

ונוגע שאלה זו במטוס או ברכבת וכדומה שאין שם ברז מים רק בתוך הבית הכסא, דלפי זה אם נוטל ידיו לאחר שעשה צרכי, הגם שיש שם רוח רעה אין זה מעכב מלברך אשר יצר או ללמוד (ועי' בשו"ת מנח"י שם שהביא עוד צירופים להקל בביה"ט בזמנינו).

ג. מי שילכלך ידו בטיט ורפש אסור לדבר דברי תורה עד שיניקה את הלכלוך מידו משום 'הכון', אבל אין צריך נטילת ידיים שאין רוח רעה שורה עליו (משנ"ב סק"ח) שעה"צ סק"ו, ועי' סי' צב ביה"ד ד"ה והסיח"ו). וכן מותר להרהר דברי תורה בלב (כ"ג ס"ה). אמנם לקריאת שמע ולתפלה צריך נטילת ידיים משום 'ארחץ בנקיון כפי' (כ"כ הפמ"ג מובא בביה"ט ה"ל עיי"ש).

ולכן: כל זמן שהרפש על ידו אסור לדבר דברי תורה, ומותר להרהר. קינחם במפה מותר לדבר דברי תורה, ואם רוצה להתפלל צריך לתתחילה ליטול את ידיו במקום המלוכלך, ושלא לצורך תפלה אין צריך ליטול את ידיו כלל.

ד. סתם ידיים שאינו יודע בהם שום ליכלוך כשרות לברכה ולדבר דברי תורה, אבל לקריאת שמע ולתפלה צריכים נטילת ידיים משום 'ארחץ בנקיון כפי'. ואם אין מים בקרבתו כשיעור מיל או שמתירא שיעבור זמן קריאת שמע וזמן תפלה די במה שיניקה את ידיו (סי' ד סכ"ג וסי' צב ס"ה ועיי"ש במשנ"ב סק"ח).

יצא מבית הכסא ולא עשה צרכי

יש להסתפק במי שיצא מבית הכסא וידיו נקיות מליכלוך אבל הם טמאות מחמת רוח רעה של בית הכסא, האם מותר לו לדבר

"הגוי והמרור"

רבי אבאלע (ה)

אהבת חברים

אף שהיה ר' אבאלע עשיר נכבד וגביר מפורסם, ולעומת זאת, רוב אנ"ש היקרים היו עניים מרודים. אעפ"כ היה חביב אצלו מאד כל חבר ותלמיד מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל, והיו נחשבים בעיניו כמו אחים ממש, וגודל אהבתם אין לשער, ומעט יש לראות ממה שכתבו עצמם זה לזה במכתבים (אשר נעתיק מעט מהם להלן).

וכשהיה בארץ ישראל (בשנת תרכ"ח) כתב אגרת שלומים לאנ"ש להודיעם משלום בואו, וכתב בזה"ל: ואבקש לדרוש בשלום וכו' כל אנ"ש היקרים וכו' ואבקש לדרוש אנ"ש היקרים היושבים בברסלב" (מכתב ר' יצחק בן מוהרנ"ת סי' א').

פדיון כערב ראש השנה

לעומתם ברוך יאמרו, שאף תלמידי מוהרנ"ת החזיקו אותו לצדיק ועובד ה' גדול, עד שר' פנחס יהושע (בן הרה"ח ר' יצחק אייזיק יוסף סופר, מראשוני גדולי תלמידי מוהרנ"ת) היה נוהג לתת פדיון לר' אבאלע בכל ערב ראש השנה, כמו שנהגו אנ"ש לתת אז פדיון, כמו שמבואר בשיחות הר"ן (סי' קצ"ט) שבקרב ראש השנה טוב ליתן על פדיון, ומבואר בליקו"מ (ח"א סי' כ) שגם העשיר הוא מהדברים היקרים בעולם ויכולים אצלו לפעול ולהיושע מצער, שאם יש לו איזה צער ח"ו ילך אצלו ויספרו לפניו ויעורר רחמים אצלו עליו עיי"ש, ואף שר' פנחס יהושע היה עני מופלג, ור' אבאלע היה עשיר (שיש"ח ח"ד סי' רצ"א).

עם רבי אפרים כ"ר נפתלי

כן היו לו כמה חליפות מכתבים עם רבי אפרים, מגדולי תלמידי מוהרנ"ת ז"ל, שבסוף ימיו עלה לירושלים, וכתב מכתבים לאנ"ש באוקריינא.

והרי מכתב אחד ממנו:

"ערב שבועות תרל"ד עיה"ק ירושלים. לכבוד ידידי עוז הגביר המפורסם ר' אבאלע נ"י וכו' (ושם בסוף המכתב) גם רום מעלתו יקיים דברו, מה שכתב בעצמו שמעתה יכתוב בכל פעם מכתבו אלי, ויחיה את נפשי וכו'. אפרים" (נחלי אמונה סי' ד).

עם רבי נחמן מטולטשין

בשנת תרכ"ח כשהיה ר' אבאלע בארץ ישראל וכתב משם אגרת שלומים לאנ"ש, הזכיר במיוחד את רבי נחמן מטולטשין, וז"ל: ואבקש לפרוס בשלום ידידינו הוותיק מו"ה נחמן נ"י הלוי (רבי נחמן טולטשינער) היושב באומן" (מכתב ר' יצחק בן מוהרנ"ת סי' א').

אילו לא באנו...

פעם הוכיח ר' אבאלע את חתנו ר' אברהם ייבין שלא בא פעם לראש השנה על הקיבוץ באומאן, ואמר לו: "אם לא היינו באים אלא לשמוע את ר' נחמן טולטשינער להתפלל לפני התיבה, לזה בעצמו דינו לבוא לאומאן" (שיחות וסיפורים ד' קל"ז).

להתאנח מעומק הלב

ר' אבאלע אמר פעם: להתאנח כמו שהרה"ח המופלא ר' נחמן מטולטשין ז"ל מתאנח בתפילתו, זאת איני יכול = "קרענצן ווי ר' נחמן קרענצט ביים דאווענען, דאס קען איך נישט", כי לא היה דחוק וחסר בגשמיות כמוהו (שיש"ח ח"א סי' קס"ה).

נעך ע"י הרה"ח רבי נחמן שווארצמן שליט"א בעמ"ס "אוצרות עלים לתרופה".

שיושבים בראש השולחן ועורכים בפומבי ובהנאה גלויה את הסדר הערוך, כאשר אשתם כגפן פוריה ובניהם שתולים סביב לשולחנם, אבל, אני, לא זכיתי, לא לאשת חיל, ואף לא לצאצאים, ואפ"ל שולחן ערוך אין לי, אבל - אותך, את הרבוננו של עולם יש לי, ואתך לא אעזוב לעולם!"

ומרגל בפומי לומר ליהודים שמתאנחים לפני על צרותיהם האיומות, שעליהם לאחוז את החבל בשתי הקצוות; מחד גיסא להיזהר שלא לדחוק את השעה ולומר 'מתי איוושע, מתי איוושע', כי דבר זה מרחיק את הישועה. המבטע ביסורים לבטוח איתן עליו (תנד"ר פ"ב). אלא יצדיקו עליהם את הדין ויאמינו שעד בוא הישועה נגזר עליהם ממרום להתמודד עם המצוקה לתכליתם ולטובתם האמיתית והנצחית, ורק בבוא היום, בזה או בוא, יבינו מדוע. והבהנה והאמונה עצמה היא המתקת הדינים ומקרבת את הישועה. ומאידך, ישאו עיניהם אל ה' ויאמינו בו ובישועתו שאין לה קצה וגבול, ויבקשו ממנו בלא דחיקת השעה שימרה ויחיש את עת ישועתם.

וידוע מרבינו האר"ז"ל שגלות מצרים הייתה גלות הדיבור, שאף שנאנחו ויזעקו מן העבודה, לא כללו לבטאות את צערם וכאבם בשפיכת שיח לפני המקום וכבן המתחנן לאביו, מרוב מטמום וקושי השעבוד, שלא יכלו להרגיש את קרבתו של הקב"ה אלא היהודי בעת צרתו. וזה גופא הייתה גאולתם שזכו לפה-שח. וללמדנו שגאולתו וישועתו של היהודי היא ההתבודדות ושפיכת השיח לאביו הקרוב אליו עמו ואצלו, ומצפה שיפתח פיו וימלאנו בדיבורי תפילה אמונה ובטחון. כי שפיכת הלב לפני הש"ת היא הביטוי הנכון של הבטחון, ועל זה אמר דוד המלך: "בטחו בו כָּל עַת עִם שֶׁפֶכְו לִפְנֵי לַבְבָּכֶם" (תהלים טו ב).

ראיתי פעם באיזה ספר מדוע הסדר הוא "פסח מצה ומרור", הלא מיריות השעבוד היתה קודם. והתירוץ, שהמיריות היא הכנה נפלאה לישועה, אבל בעת המיריות עצמה מתגברת ההסתרה עד שקשה מאד לזכור שהכל מעם ה', ורק בזמן הישועה מתגלה שכל הצער והעגמת נפש התגלגלו בהשגחה פרטית מדוקדקת מן השמים, ולולא המיריות לא היינו זוכים לישועה. ואשר על כן הקפידו למנות בליל הסדר את המרור לאחר פסח ומצה, לרמז שרק לאחר הפסח והמצה, דייקא אז רואים שכל המרור היה גם כן ישועה גמורה.

יום ובכל עת להודות ולהלל לה' יתברך על כל הטובות אשר גמל עמנו, ואפילו בתוקף צרת הנפש רח"ל אפלו כשריד ונתרחק כמו שנתרחק. כי עיקר גלות הנפש הוא העצבות, וצריך כל אדם להכריח את עצמו מאד בכל הכוחות להמשיך על עצמו השמחה, ועל כן צריך להיות רגיל מאד בהודאה בשמחה."

נכין נא עצמנו בכל לב לפסח הקדוש, בביעור החמץ והיראות הרעות שהם העצבות, וכדברי רבי נתן: "ראה רעה, שהוא בחינת דינים, בחינת עצבות ומרה שחורה, שמזה באים כפירות, שכל זה הוא בחינת חמץ ושאר שקרא יגון ואנחה" (פסח טו, א). ונרגיל עצמנו להודאה ולשמחה, והיא שתחיש גאולתנו ופדות נפשנו.

ידוע הסיפור שסיפר רבינו (הובא בכוכבי אור חלק "מעשיות ומשלים") על שני החברים הקבצנים, שאחד מהם היה יהודי והשני להבדיל היה גוי, ובהתקרב חג הפסח סיפר היהודי לגוי שהנה יגיע ליל הסדר ויוכלו לסעוד סעודה דשנה בבתי היהודים שמכריזים 'כל דכפין ייתי ויכול'. הגוי התלהב והגיע יחד עם חברו להתארך בליל התקדש החג בביתו של יהודי נכבד. אך מה רבתה אכזבתו לראות שבמקום לאכול מטעמים ערבים נוטלים כולם הגדות ובמשך זמן רב שהתארך והתארך הם קוראים וקוראים, ושונים וקוראים שוב.

והנה הגיעה שעת הסעודה, אבל לפני הסעודה, כיבדו אותו במרור וחזרת, ומיד כשהכניס המרור לתוך פיו, פקעה סבלנותו והתפרץ בכעס וחירף וביזה את המסובים, וברח מהשולחן מתוך כאב ואכזבה רבה.

וכאשר פגע בחבירו היהודי שהשיאו את העצה הזאת, אמר לו: למה רימיני? רעב נכנסתי ובמרור יצאתי! והשיבו היהודי: למה ברכת בדיוק לאחר אכילת המרור? דווקא אז מגישים את השולחן ערוך, בשר ודגים וכל מטעמים!

ובאמת זה הוא ההבדל בין יהודי לגוי, ורבינו השכיל להגדיר זאת בסיפורו שההבדל בין יהודי לגוי הוא כיצד לקבל את היסורים והמיריות באהבה. כי אכן זה הסוד של "המתן" - הסוד והכח הזה נמסר לעם ישראל, שיכולים להמתין ולצפות עד שתבוא ישועתם, ורק הם מסוגלים לזה הסוד, ולכן להם נמסרה התורה הק'.

וכן אנו רואים גם במבחן הידוע שיהיה לעתיד לבוא, שינסו את כל עמי הארץ במצוות סוכה כיצד הם יקבלוה, ואם לא יבעטו במנת היסורים...

וכן מובא בזהרה הק', שעשוי בחר לו חלקו העולם הזה החולף ועובר, ולבסוף ירש יעקב גם העולם הזה וגם העולם הבא, כי הוא ידע מהסוד של 'המתן'.

וצא ולמד על כוח הסבלנות של יהודי הממעשה שהיה בבית ידיד נפשי אחד מן הצדיקים המפורסמים בדור הקודם שזכה להעמיד לגיונות של תלמידים הגונים ונאמנים, אבל לדאבון הלב לא זכה לצאצאים משלו, באשר ביתו זו אשתו לקתה בפגשה, ל"ע. ובבואו בליל הסדר מבית הכנסת לקיים את מצוות הלילה הקדושים, מצא שזוגתו הפכה את השולחן הערוך שהכין בעצמו מבעוד יום, ושפכה את כל תכולתו, המצות והיין והקערה, על הרצפה. ואז אזר כח יהודי והתאפק וקרא אל הש"ת: "רבוננו של עולם, מדרך העולם

המשך מעמוד א'

מך יסוד מופלא: התודה אינה רק ביטוי הוקרה על הנס שאירע כאן, אלא תיקון נפלא על מה שהביא את הצרה שלא תארע עוד. היות וכל הצרות והגלויות באות מכח העבירות והתאוות הרעות חלילה, וכל התאוות והעוונות באים מכח העצבות, "על כן כשה' יתברך עוזר ומושיב את המהרה צריכים להביא קרבן תודה, ועכשיו שאין לנו קרבן צריכים להודות בפה בכל לבו, שזוהו בחינת שמחה, כי עיקר השמחה היא ההודאה לה' יתברך, כי זה עיקר התיקון של התודה והודאה שחייבים להודות כשיוצאים מהצרה, לתקן הקלקול שמשם באו הצרות, שהוא העצבות, כדי שמעתה נזכה להינצל מכל הצרות על ידי תוקף השמחה."

והוא מסיים שם: "על כן צריכים להרגיל את עצמו מאד בכל

ברכת מול טוב
הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטער שליט"א
 להגיל נישואי המבנה
 ולבנו הרה"ח ר' יצחק חיים שכטער שליט"א
 להגיל נישואי בנו הרה"ח מטעמ"מ
 יחיד שיחמו לבנות בית שאמן בישראל בדרך רביון ודיק דיע"א

ברכת מול טוב
 להר"ר דוד מנשה סל"א
 ולאביו הרה"ח ר' שמואל מנשה שליט"א
 ולחוננו הרה"ח ר' יצחק חיים שליט"א
 להגיל חולדת הבת הנכדה
 יה"י שיומה לגולה לחורה לחופה
 ולכעס"ט ולרוב נחת דקדושה

ברכת מול טוב
 להר"ר אברהם אש"ן ח"ו
 ולאביו הרה"ח ר' משה חיים אש"ן שליט"א
 ולחוננו הרה"ח ר' אליהו מנשה שליט"א
 להגיל חולדת הבת הנכדה
 יה"י שיומה לגולה לחורה לחופה
 ולכעס"ט ולרוב נחת דקדושה

ברכת מול טוב
 להר"ר יעקב עקיבא פורעם ח"ו
 ולחוננו
 הרה"ח ר' נחמן א. אנטונבעט שליט"א
 להגיל חולדת הבת הנכדה
 יה"י שיומה לגולה לחורה לחופה
 ולכעס"ט ולרוב נחת דקדושה

ברכת מול טוב
 להר"ר ברוך שלום ח"ו
 ולאביו
 הרה"ח ר' יהודה שלום שליט"א
 להגיל חולדת הבת הנכדה
 יה"י שיומה לגולה לחורה לחופה
 ולכעס"ט ולרוב נחת דקדושה